

SCIENTIFIC LIFE / НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Вероніка Ярмач

УКРАЇНА ТА ЇЇ СУСІДИ: ПРОБЛЕМИ ЕТНОГЕНЕЗУ, НАЦІЄТВОРЕННЯ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В ЦЕНТРАЛЬНІЙ І СХІДНІЙ ЄВРОПІ (ВІД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДО ЕПОХИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ): ХІ ДРИНОВСЬКІ ЧИТАННЯ

14-15 жовтня 2024 р. Болгарська Академія наук, Харківський університет ім. В. Н. Каразіна та Національна академія наук України (за фінансової підтримки Центру академічних досліджень у Софії та Фонду Конрада Аденауера) провели Міжнародну наукову конференцію «Україна та її сусіди: проблеми етногенезу, націєтворення і міжнародних відносин в Центральній і Східній Європі (від середньовіччя до епохи глобалізації): ХІ Дриновські читання» (на честь засновника та першого голови Болгарської академії наук, професора Харківського університету М. Дринова). Варто особливо підкреслити, що вперше (через повномасштабну російсько-українську війну) Дриновські читання відбулися не в Центрі болгаристики та наукових досліджень ім. М. Дринова при Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна, а в Республіці Болгарії, на батьківщині науковця, яка успішно підтримала цю наукову ініціативу.

На першому пленарному засіданні, модераторами якого були директор Інституту історичних досліджень Болгарської академії наук, доктор історичних наук, професор **Даніел Вачков** та доктор історичних наук, іноземний член БАН, професор **Михайло Станчев**, до учасників ХІ Дриновських читань з вітальним словом звернулися **Юліан Ревалски**, Президент Болгарської академії наук, **Норман Беркман-Дієркес**, директор болгарського бюро «Фонду Конрада Аденауера», **Олеся Ілашук**, Надзвичайний та Повноважний посол України в Республіці Болгарії, радник ректора ХНУ ім. В. Н. Каразіна доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України та член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України академік **Віль Бакіров**, представник Центру

академічних досліджень в Софії **Ірен Михайлова**. Представник Фонду імені **Конрада Аденауера** надіслав свої вітання у вигляді банерів.

У межах конференції було заплановано роботу **двох пленарних засідань, п'яти секцій** (присвячених історичним проблемам історичної, релігійної, етнічної та політичної ідентичності; національно-визвольним революціям, відродженню національної державності й політичному формуванню націй тощо), а також **двох круглих столів** *«Європейська мобільність національних меншин і нові діаспори: сучасний стан і перспективи»* та *«Дивергентні і конвергентні явища у слов'янських мовах: історичний контекст і сучасний стан»*.

Робота мовознавчого круглого столу *«Дивергентні і конвергентні явища у слов'янських мовах: історичний контекст і сучасний стан»* (модератори: Світлана Георгієва, к. ф. н., доц.; Вероніка Ярмач, д. ф. н., доц., п. н. с.) була успішною, змістовною і пройшла на високому науковому рівні. Загалом протягом двох днів роботи круглого столу було заплановано заслухати **12** наукових доповідей, з яких прозвучало **11**, оскільки лише одна з учасниць не змогла долучитися до роботи круглого столу (онлайн). Із вступним вітальним словом виступила д. ф. н., проф. **Люція Антонова-Васильєва**, директор Інституту болгарської мови ім. Л. Андрейчина, чим одразу задала високу планку і надихнула учасників на продуктивну роботу.

Болгарська діаспора в Україні є однією з найдавніших і кількісно найбільших, до того ж мова болгар, що проживають в Україні, не є однорідною і активно взаємодіє з українською мовою. Згадана актуальна проблематика в багатьох аспектах була детально висвітлена в декількох доповідях учасників круглого столу. Зокрема, цікавими в цьому відношенні були доповіді д. ф. н., доц. Мелітопольського державного університету ім. Б. Хмельницького **Красимири Колєвої** *«Мовні маркери в публічній сфері України як ознака (само)ідентифікації болгар діаспори»*; к. ф. н., м. н. с. відділу мов України Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України **Олександри Малаш** *«Усна народна творчість болгар в Україні як джерело етнолінгвістичних досліджень»*; к. ф. н., доц. Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова **Світлани Георгієвої** (співмодератора круглого столу) *«Українізми в болгарських говірках України»*, а також доповідь к. ф. н., доц. Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова **Ольги Колот** *«Перемикання коду у мовленні бессарабських болгар»*.

Трохи іншу тематичну спрямованість мали вельми цікаві з наукового погляду доповіді д. ф. н., гол. ас. Інституту болгарської мови Болгарської академії наук **Тетяни Браги** *«Різноманітність і своєрідність міфологічних персонажів у південнослов'янських і східнослов'янських літературних пам'ятках і фольклорних джерелах»* та розвідка к. ф. н., с. н. с. Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського **Тетяни Шевчук** *«Трансформація української народної пісенності у фольклорній культурі хасидів початку XX ст.»*.

У доповідях учасників круглого столу було детально висвітлено й актуальну болгарсько-українську *лексикографічну проблематику*, зокрема, цьому аспекту присвятили свої виступи відомі українські та болгарські мовознавці: к. ф. н., доц. завідувач кафедри слов'янської філології ім. І. Свенціцького Львівського національного університету ім. Івана Франка

Ольга Сорока (*«Болгарські говірки в Україні: лексикографічний аспект»*); к. ф. н., доц. Львівського національного університету ім. Івана Франка **Ольга Албул** та к. ф. н., доц. Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Олена Чмир** (*«Відтворення слов'янських власних назв в українських правописах: історія, тенденції»*); доктор, головний асистент Софійського університету ім. Климента Охридського **Райна Камберова** (*«Історичний контекст, структура і специфіка першого українсько-болгарського словника»*).

Не менш актуальною була й тема доповіді **Людмили Педченко**, к. ф. н., доц. Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, *«Асоціативно-вербальне поле як маркер національної мовної свідомості»*, де було проаналізовано й підсумовано спонтанні реакції на певні стимули респондентів-носіїв української, болгарської та російської мов.

Вероніка Ярмак (співмодератор круглого столу), д. ф. н., доц. п. н. с. відділу слов'янських мов Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, присвятила свою доповідь *«Науковий доробок академіка С. М. Кульбакіна в контексті сучасного мовознавства»* порівняно маловідомій, проте дуже актуальній з погляду сьогодення праці видатного славіста й палеографа *«Українська мова. Короткий нарис історичної фонетики і морфології»* (Харків, 1919 р., написаний рос. мовою), а також іншій праці С. М. Кульбакіна – *«Палеографска и језичка испитивања О Мирослављевом јеванђељу»* (Сремські Карловці, 1925 р., написаний сербською мовою), присвяченій, вочевидь найдавнішій кириличній пам'ятці сербської писемності. Обидві праці С. М. Кульбакіна особливо цікаво було розглянути з погляду великої історичної дистанції, в динаміці та на тлі появи нових сучасних праць, присвячених згаданим проблематиці.

Виголошені на круглому столі *«Дивергентні і конвергентні явища у слов'янських мовах: історичний контекст і сучасний стан»* доповіді викликали багато запитань до доповідачів і жваву дискусію, що свідчить про актуальність тем, високий фаховий рівень їхнього синтезу й викладу та інтерес до них з боку наукової громадськості. Майже кожна доповідь супроводжувалася презентацією. Обговорення доповідей проходило в контексті питань, пов'язаних з глобалізаційними процесами, з проблемами взаємовпливу слов'янських мов та впливу на них інших мов, що належать до Балканського мовного союзу тощо.

Отже, на круглому столі обговорювалися дивергентні й конвергентні явища у болгарській, сербській, українській та деяких інших слов'янських мовах.

Підводячи ризик, ще раз підкреслимо високий науковий рівень доповідей, новизну їхньої тематики, культуру дискусії, якісну організацію засідань та високий рівень їхнього технічного оснащення. Особливо наголошуємо на важливості ролі к. і. н., доц. **Сергія Страшнюка** в організації XI Дриновських читань.

Abstract

Yarmak Veronika

**UKRAINE AND ITS NEIGHBORS:
PROBLEMS OF ETHNOGENESIS, NATION-BUILDING
AND INTERNATIONAL RELATIONS IN CENTRAL
AND EASTERN EUROPE (FROM THE MIDDLE AGES
TO THE ERA OF GLOBALIZATION):
XI DRYNOVSKY READINGS**

This article presents XI Drynovsky Readings “Ukraine and its neighbors: Problems of ethnogenesis, nation-building and international relations in Central and Eastern Europe (from the middle ages to the globalization era)”, organized at the Bulgarian Academy of Sciences, V. N. Karazin Kharkiv University and the National Academy of Sciences of Ukraine, with the financial support of the Center for Academic Studies in Sofia and the Konrad Adenauer Foundation.

The two plenary sessions and five thematic sections provided a vibrant platform for scholars to present and discuss a wide range of topics. These included historical issues related to religious, ethnic, and political identities, national liberation movements, the resurgence of national statehood, and the political evolution of nations. In addition to these sessions, two dynamic roundtables were convened: “European Mobility of National Minorities and New Diasporas: Current Status and Prospects” and “Divergent and Convergent Phenomena in Slavic Languages: Historical Context and Current Status”. We have noted high academic standards of the reports that showcased both originality and depth in addressing innovative topics, discussion culture, the high-quality organization and the adequate level of technical equipment and service.

Відомості про автора

Ярмач Вероніка, доктор філологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу слов'янських мов Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України, м. Київ (Україна), e-mail: veronikaarmak1@gmail.com

Yarmak Veronika, Doctor of Philology, Senior Lecturer, Leading Researcher of the Slavic Languages Department of the O. O. Potebnya Institute of Linguistics of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv (Ukraine), e-mail: veronikaarmak1@gmail.com

ORCID 0000-0002-5670-4440